

УДК 340.143, 159.9

А- 43

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою ВНПЗ «Дніпровського гуманітарного університету» від 08.02.2024 р. (протокол № 5)

А-43 Актуальні проблеми юриспруденції та психології: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 15 грудня 2023 р.). Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2023. 218 с.

Збірник конференції містить матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юриспруденції та психології» (15.12.2023), у роботі якої взяли участь здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти закладів вищої освіти України.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*); канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**, докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**, докт. юрид. наук, доц. **Сергій ПЕНЬКОВ**, канд. псих. наук, доц. **Людмила ПРИСНЯКОВА**, докт. псих. наук, доц. **Олександр САМОЙЛОВ**

© ВНПЗ ДГУ, 2023

© Автори, 2023

Чабан Валентина Олександрівна

здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Агарков Олег Анатолійович

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри психології
Дніпровського гуманітарного університету

ВПЛИВ СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЙ НА РОЗВИТОК ОЗНАК АУТИЗМУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблеми, пов'язані з аутизмом, стають дедалі актуальнішими в сучасному суспільстві. Зростанням стресових ситуацій та подій у житті дітей дошкільного віку формує необхідність розуміння та дослідження впливу стресу на розвиток ознак аутизму у дітей.

Діти дошкільного віку переживають період значущих змін у своєму психічному та емоційному розвитку. Стресові ситуації, такі як зміни в навколишньому середовищі, конфлікти в сім'ї, адаптація до дошкільного закладу, можуть впливати на їхній емоційний стан та сприяти прояву ознак аутизму.

Питаннями, пов'язаними з впливом стресових ситуацій на розвиток ознак аутизму у дітей дошкільного віку у своїх працях досліджували Н. О'Коннор [6], К. Парк [7] Т. Скрипник [1], В. Тарасун [2], Г. Хворова [3], Б. Хермелін [5], Д. Шульженко [4].

Аутизм – це розлад, що впливає на соціальні взаємодії та комунікацію. У дітей дошкільного віку цей розлад проявляється обмеженими інтересами, стереотипними рухами та важкістю у встановленні соціальних контактів.

Аутизм сприймається як спектральний розлад, оскільки він включає широкий спектр симптомів та рівнів важкості. Основні види аутизму визначаються на підставі специфічних характеристик і особливостей в розвитку. До основних видів аутизму відносяться:

– аутистичний розлад (класичний аутизм). Це найбільш важкий та ранній виявлений тип аутизму. Характеризується значними порушеннями в соціальних навичках та комунікації. Діти можуть виявляти стереотипні рухи, повторювати однотипні дії та виявляти високий рівень чутливості до зовнішніх подразників,

– синдром Аспергера. Це легший варіант аутизму, де зберігаються високі рівні інтелекту та мовленнєвого розвитку. Діти з синдромом Аспергера можуть мати значні труднощі у соціальних взаємодіях та розумінні соціальних нюансів,

– реттовський розлад. Це рідкісний тип аутизму, який зазвичай виявляється у дівчат. Характеризується нормальним розвитком у перші місяці життя, але потім відбувається втрата навичок та регресія у розвитку. Діти з реттовським розладом можуть виявляти стереотипні рухи, втрату мовленнєвого та соціального контакту,

– дитячий дезінтегративний розлад. Також відомий як Хілеровський синдром. Характеризується нормальним розвитком дитини у перші роки життя, але потім відбувається гостра регресія у різних аспектах розвитку, включаючи мовлення, соціальні навички та контроль над сечею і калом,

– атиповий аутизм. Цей термін використовується для опису аутизму, який не підпадає під жодну конкретну категорію аутичних розладів. Діти з атиповим аутизмом можуть виявляти унікальні комбінації симптомів, які не відповідають типовим класифікаціям.

Важливо розуміти, що це загальні класифікації, і кожна дитина у спектрі аутизму унікальна. Багато дітей можуть виявляти елементи різних типів аутизму, і підходи до підтримки їх розвитку повинні бути індивідуалізованими.

Механізми впливу стресу на розвиток аутистичних ознак включають в себе:

1. Неврологічні зміни. Стрес може впливати на роботу нейронних мереж у мозку, що є важливими для розвитку соціальних навичок,
2. Підвищення рівню кортизолу: Високий рівень стресу може викликати підвищення рівню кортизолу, що в свою чергу впливає на психічне здоров'я,
3. Соціально-психологічні аспекти. Стрес може призводити до ізоляції, уникання соціальних контактів та погіршення комунікативних навичок.

До видів стресових ситуацій відносяться:

1. Зміни в середовищі. Переїзд, нова дошкільна група або школа,
2. Конфлікти вдома. Сімейні непорозуміння, розлучення батьків, конфлікти між родичами,
3. Адаптація до нового графіку. Зміни в режимі дня, початок навчання.

Інклюзивна освіта є ключовою складовою розвитку сучасного суспільства, спрямованого на забезпечення рівних можливостей для всіх дітей. Для дітей з аутизмом інклюзивна освіта відіграє важливу роль у їхньому загальному розвитку, соціалізації та забезпеченні позитивного впливу на їхнє майбутнє. До ключових аспектів важливості інклюзивної освіти для дітей з аутизмом відноситься:

– **соціальна взаємодія та спілкування.** Інклюзивна освіта надає можливість дітям з аутизмом спілкуватися та взаємодіяти зі своїми однолітками без обмежень. Взаємодія в класі допомагає розвивати соціальні навички, вчить емпатії та створює сприятливий контекст для формування дружби,

– **індивідуалізований підхід до навчання.** Інклюзивна освіта передбачає індивідуальний підхід до навчання кожної дитини. Для дітей з аутизмом це особливо важливо, оскільки це дозволяє враховувати їхні особливості, потреби та ритм розвитку,

– **зниження стигми та розуміння різниці.** Інклюзивна освіта сприяє створенню середовища, де різні діти розуміють та приймають один одного. Це сприяє зниженню стигми щодо аутизму та формує толерантність та повагу до різниці,

– **підготовка до реального світу.** Участь у змішаному класі допомагає дітям з аутизмом навчатися в реальному світі, розвивати навички, необхідні для успішного функціонування в суспільстві,

– **розвиток мовленнєвих та комунікативних навичок.** Взаємодія з різними дітьми в класі сприяє розвитку мовленнєвих та комунікативних навичок у дітей з аутизмом. Вони навчаються сприймати та виражати емоції, а також розвивають навички спілкуватися,

– **підтримка вчителів .** Інклюзивна освіта вимагає спеціальних підходів та підготовки для вчителів та персоналу. Це сприяє створенню вчителями сприятливого середовища для всіх учнів, забезпечуючи взаємодію та підтримку,

– **підготовка дітей до самостійності.** Інклюзивна освіта сприяє розвитку у дітей з аутизмом навичок самостійності та адаптації до різних ситуацій.

Загальною метою інклюзивної освіти для дітей з аутизмом є не лише забезпечення їхнього доступу до освіти, але й формування сприятливого соціального середовища, де різні діти можуть зростати та розвиватися разом, взаємодіяти та вчити один одного.

Можна сформулювати наступні рекомендації, щодо зменшення впливу стресових ситуацій на розвиток аутичних ознак у дітей дошкільного віку:

1. Створення підтримуючого середовища. Важливо забезпечити дітям безпечне та підтримуюче оточення, де вони відчувають себе комфортно та безпечно.

2. Розвиток способів саморегуляції. Необхідно вчити дітей методам саморегуляції, таким як дихальні вправи чи методика розслаблення.

3. Робота з родинами. Включення батьків у процес розуміння та подолання стресу, що допоможе створити сприятливе сімейне середовище.

4. Психологічна підтримка: Забезпечення доступу до психологічної підтримки для дітей та їхніх сімей.

5. Індивідуалізована програма розвитку. Розробка програм, які враховують індивідуальні потреби кожної дитини та сприяють розвитку соціальних навичок.

Застосування цих рекомендацій може допомогти зменшити вплив стресових ситуацій на розвиток ознак аутизму у дітей дошкільного віку та покращити їхнє психічне благополуччя.

Розуміння взаємозв'язку між аутизмом та стресовими ситуаціями дозволяє розробляти ефективні підходи до психологічної та педагогічної підтримки цих дітей, сприяючи їхньому повноцінному розвитку та інтеграції в суспільство.

Список використаної літератури:

1. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму: Монографія. – К.: Видавництво “Фенікс”, 2010. – 320 с.
2. Тарасун В.В., Хворова Г.М. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом. – К.: Наук. світ, 2004. – 100 с.
3. Хворова Г. М. Технологія комплексної психолого-педагогічної корекції та розвитку аутичної дитини / Г. М. Хворова // Дефектологія.-2008.- №3.-с.20-27.
4. Шульженко Д.І. Основи психологічної корекції аутичних порушень у дітей: Монографія. – К., 2009. – 385 с.
5. Hermelin, B. and O'Connor, N. (1970). Psychological Experiments with Autistic Children. Oxford: Pergamon Press.
6. Park, C.C. (1986). Social growth in autism: a parent's perspective. In: E.Schopler and G.Me-sibov (Eds), Social Behaviour in Autism. New York: Plenum Press.

Чирина Дарина Вячеславівна

здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

Науковий керівник:

Варакута Марина Леонідівна

старший викладач кафедри загальної та
соціальної психології
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ РЕЦЕДИВУ

Актуальність. Головною загрозою рецидивної злочинності є сильне прагнення звинуваченого продовжувати злочинну діяльність. Рецидивісти культивують антисоціальні погляди і норми поведінки, пропагують кримінальну субкультуру.

У Кримінальному кодексі України зазначено, що рецидив – це вчинення нового умисного злочину особою, яка має судимість за умисний злочин. Рецидивна поведінка – це повторюваність злочинної поведінки після